

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

P A N O R A M A

periode 1 april 1980 - 1 oktober 1980

Algemene en Kabinetsaangelegenheden

Lustrum

In mei heeft de Dienst zijn 7e lustrum gevierd. Ter gelegenheid hiervan hield de Minister op 28 mei voor een gehoor bestaande uit vertegenwoordigers van alle dienstonderdelen en een aantal genodigden een toespraak, waarbij hij vooral aandacht besteedde aan de problemen, die zich voordoen bij het functioneren van een dienst als de BVD in een democratische rechtsorde. De toespraak is integraal opgenomen in de Nederlandse Staatscourant van 30 mei.

Staten-Generaal

De Bijzondere Commissie voor het onderzoek in de zaak Khan heeft de vier betrokken Ministers een groot aantal vragen gesteld. Vanwege het lopende - maar inmiddels afgesloten - justitieel onderzoek heeft nog geen beantwoording plaatsgevonden.

Gemeenteraden

In enkele gemeenten zijn van de zijde van de PSP aan de burgemeester vragen gesteld met betrekking tot het functioneren van de plaatselijke inlichtingendienst (PID). In een aantal gevallen heeft het Kabinet van de Dienst enig advies gegeven ten aanzien van de beantwoording.

Benelux

De Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer en de Subcommissie ad hoc kwamen elk een keer bijeen. Besproken werden o.m. de volgende onderwerpen:

- de uitbreiding van de werkingssfeer van de overeenkomst van 11 april 1960 tot het verblijf van langere duur en de vestiging van vreemdelingen;
- de personencontrole aan de buitengrenzen van het Beneluxgebied;
- visumaangelegenheden;
- signaleringssystemen met betrekking tot personen verdacht van terreurdaden en de uitwisseling van gegevens inzake diefstallen van paspoorten voor terroristische doeleinden.

Wettelijke regeling inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Een door de Interdepartementale Commissie opgesteld concept-ontwerp met MvT is in juli ter goedkeuring voorgelegd aan de betrokken Ministers. Zodra dezen zich hierover hebben uitgesproken en de nodig gemaakte wijzigingen zijn aangebracht, zal de Commissie het ontwerp aanbieden aan de Minister-President.

Wet Openbaarheid van Bestuur

Bij de Dienst zijn geen verzoeken om informatie binnengekomen met een beroep op de WOB.

Als gevolg van de inwerkingtreding van de WOB zal het Beveiligingsvoorschrift II 1961 op enkele punten moeten worden gewijzigd. Hierover is inmiddels overleg gaande met het Ministerie van Algemene Zaken.

Contacten met publiciteitsmedia

In gevallen waarin daarom werd verzocht, verstrekke het Kabinet van de Dienst enige achtergrondinformatie omtrent aangelegenheden waarbij de Dienst was betrokken.

Relaties met buitenlandse diensten

In de maanden april en mei 1980 vonden in Rome vergaderingen plaats in het kader van TREVI, te weten op 18 april een werkgroepvergadering, waarin de Dienst was vertegenwoordigd en op 30 mei een vergadering van de hauts fonctionnaires, die het Hoofd van de Dienst echter wegens een cumulatie van ambtelijke verplichtingen niet in de gelegenheid was bij te wonen.

Het Hoofd van de Dienst, vergezeld van het hoofd van de Directie voor contraspionage en de hoofdambtenaar belast met het contact met buitenlandse diensten, bracht van 21 tot 26 april een bezoek aan Washington DC, waar beraadslagingen werden gevoerd met leden van CIA en FBI. Er werd uitgebreid van gedachten gewisseld over de modus operandi van de Sowjet-inlichtingendiensten en de daaraan gelieerde diensten uit andere Oosteuropese landen en over de Cubaanse inlichtingen-activiteiten.

In gesprekken op directie-niveau gaven de respectieve directeuren uiting van hun waardering voor de samenwerking met de Dienst.

In aansluiting op het bezoek aan Washington DC reisde de hoofdambtenaar belast met het contact met de buitenlandse diensten door naar Ottawa voor een bezoek aan de Canadese security service, die een onderdeel is van de Royal Canadian Mounted Police. In gesprekken kwamen de samenwerking tussen de beide Diensten in het algemeen en de positieve ervaringen met de Canadese liaison in Den Haag aan de orde.

Het plaatsvervangend hoofd van de Dienst en de eerdergenoemde hoofdambtenaar namen deel aan de voorjaarszitting van het NATO Special Committee te Brussel op 29 en 30 april 1980. Ter gelegenheid van de inhuldiging van Koningin Beatrix bood het hoofd van de Nederlandse delegatie aan de deelnemers een receptie aan.

Op 21 en 22 mei 1980 vond te Brugge de vergadering plaats van de chefs van veiligheidsdiensten van 9 Westeuropese landen. Het Hoofd van de Dienst, vergezeld van eerdergenoemde hoofdambtenaar, nam aan deze bespreking deel.

Het periodieke overleg tussen de Hoofden van veiligheidsdiensten in de Benelux vond plaats te Brussel op 26 september 1980.

In september 1980 namen twee medewerkers van de Dienst deel aan de Europese cursus voor mid-career officers te Kopenhagen.

In deze verslagperiode kwamen twee chefs van diensten, nl. uit het Verenigd Koninkrijk en uit Canada op bezoek, terwijl ook het bilaterale contact met leden van buitenlandse diensten op de gebruikelijke wijze plaatsvond.

DIRECTIE B

CPN-internationaal

Aan de in 1979 nog vrij stabiele relatie van de CPN tot de CPSU en de op Moskou georiënteerde partijen is in de afgelopen maanden afgedaan door haar stellingname in de kwesties Afghanistan en Sacharov, door haar weigering deel te nemen aan een conferentie van Europese CP-en in Parijs en door haar wijze van reageren op het gebeuren in Polen. Toch heeft de leiding van de Nederlandse CP getracht bij het formuleren van haar opvattingen een zekere "veiligheidsmarge" in acht te nemen. Afgezien van de kritische ogen van Moskou zijn binnen de partij zowel de duidelijkheid eisende jonge intellectuelen als de meer orthodox ingestelde leden en naar buiten vooral het autonome imago evenzovele factoren die de CPN-leiders nopen standpunten in te nemen, die zoveel mogelijk de kool en de geit sparen.

Wat de gebeurtenissen in Polen betreft, beperkte "De Waarheid" zich aanvankelijk tot de constatering, dat de problemen in Polen voornamelijk veroorzaakt waren door de kapitalistische wereldcrisis, al werd daarnaast toegegeven dat in Polen ook fouten waren gemaakt.

Volgens het Tweede Kamerlid Joop Wolff hadden deze fouten te maken met de bureaucratische structuur van de vakbonden, doch niet daarmee dat de bestaande vakbonden niet "vrij" zouden zijn. Immers: "Polen heeft nu eenmaal een partij en regering die zich principieel tot taak stellen de zaak van de arbeiders te dienen". Het was volgens Wolff dan ook niet de socialistische staatsvorm, die door de stakers werd bestreden, maar veeleer de bureaucratische wildgroei in de praktijk, die blijkbaar zelfs in een socialistische staat kon ontstaan.

Dat in Tass- en Pravda-commentaren "verdachtmakingen" waren gepubliceerd aan het adres van zogenaamde "anti-socialistische krachten", die zich in Polen zouden doen gelden, viel bij de huidige CPN-leiding dan ook niet in goede aarde.

CPN-nationaal

Binnenslands was, wat de CPN betreft, de aandacht in de afgelopen periode vooral gericht op het van 6 t/m 8 juni in Amsterdam georganiseerde 27e congres. Dit congres, dat gekenmerkt werd door een grote eensgezindheid, fiatteerde zonder veel problemen, met hier en daar een aanvulling, de vooraf opgestelde resoluties, die vooral toegespitst waren op de vorming van "een progressieve, op meerderheidsvorming gerichte coalitie", stoelend op samenwerking aan de basis, zoals die in de periode na het vorige congres (1978) gestalte kreeg in de acties tegen neutronenbom en tegen Bestek '81. Eigen deelname aan een eventueel progressief kabinet vindt de CPN wel essentieel. Primair gaan de gedachten van de partij daartoe uit naar een coalitie met PSP, PPR en PvdA.

Vóór en tijdens het congres werd in sommige opzichten opvallend van de geijkte procedures afgeweken. Op voorbereidende vergaderingen en in het partijdagblad werd ruimte gegeven voor een betrekkelijk vrije discussie, waarin enkele dissidenten zich niet onbetuigd lieten. Vooral het interne beleid van de CPN was voorwerp van hun kritiek. Ook tijdens het congres zelf waren soms afwijkende meningen te horen, al werd de partijleiding hierdoor niet in moeilijkheden gebracht.

De statutenwijzigingen die het congres te behandelen kreeg, bleken erop gericht de werfkracht en het imago van de partij - ook tegenover eventuele coalitiepartners - te verbeteren. Zo werd een artikel geschrapt dat enerzijds het belijden van een godsdienst voor een CPN-lid niet bezwaarlijk achtte, maar hem anderzijds propaganda tegen de CPN-ideologie verbood: het eerste punt achtte men inmiddels overbodig, het tweede verouderd.

Het nieuwe beginselprogram van de partij, waarover het congres in 1982 een oordeel zal vellen, zal de "facelift" van de CPN dienen te vervolmaken.

Ten gevolge van de hoge eisen die de voorbereiding en de afwikkeling van het partijcongres aan de organisatie stelden, bleven de partijactiviteiten op sociaal-economisch terrein, waar de CPN een vuist tracht te maken tegen de bezuinigingsplannen van de regering, in de afgelopen periode beperkt van omvang.

De aan de CPN gelieerde jeugd- en vrouwenorganisaties, ANJV en NVB, congresseerden in de afgelopen periode eveneens. Vooral in het licht van de door de CPN gevoerde eenheidspolitiek lijken deze nevenorganisaties steeds meer reliëf te krijgen. Ook zij speelden hun rol tot dusver het best tegen het decor van Bestek '81.

De door de communisten daarbij bij voorkeur bespeelde emancipatiethema's zijn die van de werkgelegenheid ("Vrouwen eisen betaald werk") en van de sociale uitkeringen ("Vrouwen in de bijstand"), waarmee de NVB het voortouw nam.

In de relatie tot NVV/Jc en KWJ - de meeste werkende jongeren van niet communistische huize omvattend - alsook in de relatie tot andere georganiseerde "politieke jongeren" wordt vooral het ANJV door de communistische partij ingeschakeld om het eenheidsstreven op sociaal-economisch terrein kracht bij te zetten.

Pro-Chinees communisme

Ook in de afgelopen periode is de Nederlandse pro-Chinese communistische beweging er niet in geslaagd zich te bevrijden van haar inertie, hetgeen enerzijds te wijten is aan de voor de beweging nadelige uitstraling van de thans meer pragmatische politiek van de Chinese Volksrepubliek, anderzijds aan de welhaast traditionele onderlinge twisten.

Illustratief voor de malaise-sfeer, die onder de Nederlandse "marxisten-leninisten" heerst, is de opheffing als gevolg van gebrek aan belangstelling en financiële middelen van het Kampuchea Komitee Nederland, dat begin 1979 werd opgericht om het Chinese standpunt inzake de ontwikkelingen in Kampuchea (Cambodja) te verwoorden. Een politiek gelijk geaard comité met de voor zichzelf sprekende naam "Initiatiefgroep Russen uit Afghanistan", dat begin 1980 werd opgericht, lijkt eenzelfde lot beschoren.

Rechts-extreme groeperingen

Internationaal

Het afgelopen half jaar geeft een duidelijke opleving en verheving te zien van de activiteiten van rechts-extremistische organisaties in West-Europa. Tevens kan worden geconstateerd dat de door deze groeperingen uitgevoerde acties een veel gewelddadiger karakter hebben gehad dan die van de voorgaande jaren. Bomaanslagen in Italië, West-Duitsland, België en Frankrijk hebben vele slachtoffers gemaakt en grote verontwaardiging gewekt.

Ook in ons land valt een opleving te constateren van het rechts-extremisme. De activiteiten van de betrokken groeperingen, die qua omvang voornamelijk van geringe betekenis zijn, lijken vooral gericht tegen de aanwezigheid hier te lande van Surinamers en buitenlandse werknemers.

Nationaal

NVU-activiteiten

Op het jaarcongres van de Nederlandse Volksunie, dat op 19 april te Utrecht plaatsvond, is besloten dat deze groepering zal deelnemen aan de komende Tweede Kamerverkiezingen. Hiertoe zullen de statuten van de NVU worden aangepast aan het nieuwe verenigingsrecht. Naar verluidt zal er een nieuwe politieke partij NVU komen waarvan slechts een select aantal personen lid zal kunnen zijn. De uiteindelijke beslissing hierover ligt bij het Dagelijks Bestuur van de Stichting NVU.

Nationaal Jeugdfront (NJF)

De roeying van NJF-voorzitter als lid van de Nederlandse Volksunie had aanvankelijk de uittrading van geheel deze NVU-jeugdorganisatie tot gevolg. Enige tijd later zocht een aantal leden echter weer aansluiting bij de moederorganisatie, terwijl anderen onderdak vonden bij zulke rechts-extremistische groeperingen als de "Nationale Partij Nederland" en "Voorpost". Met betrekking tot het teruggekeerde deel van het NJF werd door het bestuur van de NVU besloten tot een structuurwijziging, inclusief een nieuw rangstelsel (de NJF-leider kreeg de functie van "banleider") uniformen met epauletten en insignes en een dolk als wapen.

Ook het NJF zal voor de verkiezingen ten behoeve van de NVU worden ingeschakeld, terwijl eveneens wordt overwogen een aantal leden van de groepering als lijfwacht van lijststaanvoerder Glimmerveen te laten optreden.

Nationale Partij Nederland/Nationaal Democratische Orde

De berichtgeving rond de Nationale Centrum Partij (in verband met het incident begin van dit jaar met de illegale buitenlanders in de Mozes en Aäronkerk te Amsterdam) heeft ook de Nationale Partij Nederland een zodanige publiciteit bezorgd, dat een aantal leden deze

partij hebben verlaten.

Niettemin zouden bij de NPN, evenals bij de NVU, plannen bestaan om deel te nemen aan de verkiezingen van 1981.

In juni is vanuit de NPN een Ku Klux Klan-achtige werkgroep opgericht, de Nationaal Democratische Orde, onder leiding van NPN-activist , die eerder veroordeeld is wegens het verspreiden van racistische pamfletten.

Centrum Partij

De onder leiding van opgerichte Centrum Partij, die in de plaats gekomen is van de Nationale Centrum Partij, is eveneens voornemens deel te nemen aan de komende Tweede Kamerverkiezingen. In NVU-kringen houdt men er rekening mee dat de Centrum Partij een concurrent kan worden waarmee men rekening moet houden. Via infiltratie zou de NVU meer duidelijkheid over activiteiten en doelstellingen van de Centrum Partij willen krijgen.

Nieuw verzet

Naast partijmatig georganiseerde links- en rechts-extreme stromingen in de Nederlandse politiek vragen de laatste jaren ook weer minder duidelijk gestructureerde groeperingen en bewegingen de aandacht van de Dienst. Voorbeelden daarvan zijn de kraakbeweging, de anti-kernenergiebeweging en het anti-militarisme.

Gezien de ontwikkelingen tot nu toe, met name in de kraakbeweging en de anti-kernenergiebeweging, moet worden vastgesteld, dat deze naar aard, samenstelling en activiteiten als zodanig geen bedreiging vormen voor de democratische rechtsorde, de veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat. Er is voor de Dienst derhalve geen reden - gelet op haar taakstelling - in deze gebieden zonder meer met de haar ten dienste staande middelen tot informatieverwerving te opereren. Aangezien in deze bewegingen echter tegen de politiek van de overheid gerichte gewelddadige tendenzen soms gemakkelijk manifest worden en aanhangers van groeperingen waar de Dienst terecht wel haar aandacht op richt in deze milieus actief zijn, ziet de Dienst wel een beperkte taak. Deze taak kan zij uitvoeren door gebruik te maken van bronnen binnen die anti-democratische groeperingen die zich in en rond de bedoelde bewegingen roeren.

De aldus verkregen informatie stelt de Dienst ter beschikking van de met de handhaving der openbare orde verantwoordelijke instanties.

Wat het anti-militarisme betreft valt te constateren, dat er niet langer alleen sprake is van dienstweigeren op ethische en morele gronden, maar dat de protestbeweging in deze sfeer zich steeds harder gaat afzetten tegen het militaire complex als geheel, mede omdat men het ziet als een der steunpilaren van het kapitalisme.

Politiek gewelddadig activisme

Het Rood Verzetsfront (RVF)

In het voorgaande overzicht is reeds melding gemaakt van een verharding in de activiteiten van het RVF. Deze tendens zette zich in de afgelopen periode voort. Door nauwe samenwerking tussen BVD en Justitie konden evenwel enkele door het RVF beraamde aanslagen worden voorkomen.

Een tegenslag voor het RVF vormde op 16 juni de onbedoelde bomontploffing in de woning van de ex-Rode Jeugd leider Henk Wubben, waarin zich ook de leidster van het RVF bevond. Wubben werd twee dagen na de explosie gearresteerd, waarbij tevens in een kelderbox te Amersfoort een depôt met valse identiteitspapieren, chemicaliën en uniformuitrustingsstukken werd aangetroffen. Tijdens zijn arrestatie was Wubben in het bezit van twee vuistvuurwapens. Op 18 juli werd te Nijmegen het RVF-lid aangehouden terwijl hij een complete brandbom met zich meevoerde. werd door de rechtbank vrijgesproken wegens onrechtmatig verkregen bewijs.

Groep

Op 5 september werd de bekende activist met een politieke medestander in Rotterdam aangehouden, terwijl beiden in het bezit bleken te zijn van buisbommen en ontstekingsmateriaal. werd enige tijd geleden in hoger beroep veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf, onder meer wegens het in bezit hebben van foto's van BVD-ambtenaren. Hij is tegen dit vonnis in cassatie gegaan. In afwachting van de uitspraak van de Hoge Raad werd hij op vrije voeten gesteld.

DIRECTIE C

Sowjetunie

De Sowjet-ambassade verkeerde in de onderhavige periode nog in een zeker isolement als gevolg van de terughoudendheid van vele andere ambassades na de Russische inval in Afghanistan. Deze inval, en de stakingsacties in Polen, waren naar Russische smaak al te zeer benadrukte gespreksonderwerpen op de in ons land gehouden Pugwashconferentie. Deze genoot van Sowjet-zijde bijzondere belangstelling, waarmee de geringe aandacht van Nederlandse zijde in schril contrast stond. Leverde dit de Sowjet-vertegenwoordiging al reden tot irritatie, evenzeer was dit het geval met de matige en kritische belangstelling voor de Olympische Spelen.

Met verontwaardiging zag men ter ambassade hoe de Nederlandse regering de Ridderzaal beschikbaar stelde voor het Sacharov tribunaal, dat in september werd gehouden. Het tribunaal echter ging in onderling gekrakeel van dissidenten ten onder. De officiële Russische belangstelling bestond uit niet meer dan een verzoek van APN-Moskou aan een Nederlandse journalist, een artikel over het onderwerp te schrijven. Dit werd via de persattaché naar Novosty-Moskou gezonden.

De relatie van de Sowjet-vertegenwoordiging met de CPN werd in de verslagperiode, na een lichte terugval, weer verbeterd. De ambassadeur had enkele malen contact met leidende figuren uit de partij en het 27e partijcongres mocht zich verheugen in de aanwezigheid van de eerste plaatsvervangend voorzitter van de Afdeling Buitenland van het CC-CPSU, Zagladin. De Tass-correspondent hier te lande verzorgde een uitgebreide berichtgeving over het congres.

De in Nederland gestationeerde medewerkers van de Sowjetrussische inlichtingendienst KGB weken met hun belangstelling nauwelijks af van de traditionele lijn: politieke, militaire en economische aangelegenheden hadden hun aandacht. Ook de BVD genoot operationele belangstelling. In de Sowjetunie zelf bleek het KGB eveneens tegen Nederland actief. Er werd belangstelling geconstateerd voor de staf van de Nederlandse ambassade in Moskou. Ook poogde men te peilen hoever de belangstelling van de BVD voor reizigers naar de Sowjetunie gaat.

De laatste tijd valt een toename te constateren van de immigratie van jongere, veelal goed opgeleide Russische vrouwen. Met name lijken de Sowjet-autoriteiten steeds royaler met het verlenen van uitreisvergunningen aan met Nederlanders gehuwde onderdanen. Men mag verwachten dat de Russische inlichtingendiensten de mogelijkheden die deze categorie biedt zal benutten.

De vertegenwoordiging van de Russische militaire inlichtingendienst GRU, opererend zowel vanuit de Militaire Missie als de Handelsmissie en de ambassade, leed verlies door de uitwijzing van de consulaire medewerker . Aanleiding hiertoe waren diens pogingen om langs conspiratieve weg technische apparatuur met militaire toepasbaarheid te verwerven.

De GRU-formatie in Amsterdam, versterkt door de aankomst van een GRU-officier als plaatsvervangend hoofd van de Handelsmissie, wacht een verdere uitbreiding op de post van Inturist-vertegenwoordiger. De op deze post benoemde vertegenwoordiger werd namelijk tijdens een eerdere termijn in ons land als GRU-officier geïdentificeerd. Enkele andere leden van de Handelsmissie ontplooiden activiteiten die de verdenking tegen hen versterkte. Ook een tweetal leden van de Militaire Missie, tenslotte, begaf zich op het pad van de conspiratie. In de verslagperiode tekende zich dan ook het beeld af van een steeds actiever wordende groep officieren van de militaire inlichtingendienst in ons land.

DDR

Geleidelijkaan worden meer aanwijzingen verkregen, dat de DDR-inlichtingendiensten niet alleen in en vanuit de DDR opereren door middel van hier te lande gevestigde geheime, ingesluisde, medewerkers, doch dat ook de officiële vertegenwoordigingen worden ingeschakeld bij het inlichtingenwerk.

Zo had de onlangs in Frankrijk gearresteerde generaal b.d. in het verleden een conspiratieve ontmoeting in ons land en bezocht hij bij een andere gelegenheid na een dergelijke missie in een buurland op de terugweg ook de DDR-ambassade hier te lande.

Dat het Ministerium für Staatssicherheit ook in de DDR actief blijft jegens Nederlanders die dat land bezoeken, moge blijken uit het feit, dat een aantal van hen werd benaderd en om medewerking werd verzocht.

Tot de verstrekte opdrachten behoorde het verzamelen van persoonlijke informatie over een aantal zakenlieden en medewerkers van het Ministerie van Defensie. Tevens werd geïnformeerd naar de persoonlijke standpunten van een aantal met name genoemde Nederlandse politici inzake de NAVO en de kernbewapening.

Ook in politiek opzicht blijft de DDR activiteiten ontwikkelen gericht op Nederland. Getracht wordt politici en politieke groeperingen te winnen voor de DDR-standpunten op met name het gebied van de buitenlandse politiek. Hierbij geniet de CPN een bijzondere belangstelling.

Overige Europese communistische landen

De tendens, waartoe in 1979 een eerste aanzet werd gegeven, de aan een numerus fixus gebonden personele bezetting van de Poolse vertegenwoordiging kwalitatief te verbeteren is in 1980 gecontinueerd. Ook het in 1980 nieuw geplaatste personeel verdient qua opleiding en vakkennis een hogere inschatting dan de vertrokken bezetting. De gestage verzwaring van de gehele vertegenwoordiging zou de conclusie kunnen rechtvaardigen dat de bezetting van de legale rezidentura, die daarvan deel uitmaakt een evenredige kwalitatieve verbetering heeft ondergaan. Daarmede zou een uitspraak van een der geaccrediteerden, die naar alle waarschijnlijkheid officier van een inlichtingendienst is, in verband gebracht kunnen worden. Naar diens mening zouden het Nederlandse politieke klimaat en de grote vrijheid die de democratie hier te lande biedt een uitstekende basis vormen voor het verrichten van ondermijnende activiteiten, die uiteindelijk de eenheid in de Westerse wereld definitief zouden moeten verbreken. In het gedragspatroon en de werkwijze van het personeel van het Poolse gezantschap zijn geen wijzigingen geconstateerd. De bezigheden van de onderkende inlichtingenofficieren behielden een legaal karakter. Zij onderhielden de gebruikelijke contacten met politici en vertegenwoordigers van de publiciteitsmedia, hoewel de recente gebeurtenissen in Polen hen noodzaakten zich te onthouden van elk commentaar hetgeen in enkele gevallen tot ongenoegen heeft geleid. Ook de wijze waarop de zogenaamde open informatie wordt verzameld onderging geen wijziging, terwijl de indringende bemoeienissen met "Polonia", de Poolse emigrantenbeweging, onverminderd werden gehandhaafd.

Nog steeds worden conspiratieve contacten met geheime medewerkers geleid vanuit het hoofdkwartier.

De aan de Tsjechoslowaakse vertegenwoordiging verbonden inlichtingenofficieren zijn bij voortduring zeer actief bij de uitoefening van hun taken, die dienen ter ondersteuning en voorbereiding van de conspiratieve activiteiten die de Tsjechoslowaakse inlichtingendienst vanuit Tsjechoslowakije jegens Nederland onderneemt.

Controle op de activiteiten van deze inlichtingenofficieren en overige medewerkers is noodzakelijk, en tevens van belang bij de bestudering van de defectabiliteit van medewerkers bij de vertegenwoordiging.

Een onlangs gedefecteerde medewerker van de handelsvertegenwoordiging in Nederland, die overigens zelf niet met inlichtingentaken was belast, bevestigde de noodzaak van een intensieve controle van de vertegenwoordiging. Zijn mededelingen omtrent de defectabiliteit van Tsjechoslowaaks personeel hebben grote aandacht, en dienen als leidraad bij toekomstige activiteiten.

Het personeelstekort bij de Roemeense vertegenwoordiging heeft na twee jaar een chronisch karakter gekregen. Ondanks herhaalde toezeggingen van Roemeense zijde dat in een aantal vacatures zou worden voorzien bleef personeel uit, en zag de vertegenwoordiging zich geconfronteerd met een verder verloop. Dat deze situatie gevolgen heeft voor de huidige bezetting hoeft geen betoog: de drukke werkzaamheden als gevolg van de onderbezetting maken een accreditering in Nederland een "strafplaatsing", en zorgen voor een gespannen sfeer onder het personeel.

Niet slechts de vertegenwoordiging wacht met spanning op nieuwe medewerkers: vernomen werd dat al het toekomstige personeel vóór uitzending naar het buitenland bij de Roemeense veiligheidsdienst een uitgebreide opleiding en screening moet ondergaan, een maatregel die werd ingesteld na de defectie van generaal medio 1978. Deze wetenschap, gekoppeld aan de mededeling van dat ten tijde van zijn defectie een tweetal inlichtingenofficieren zich op hun plaatsing in Nederland voorbereidden werpt een bijzonder licht op toekomstige medewerkers.

Ondanks alle problemen waarmee de vertegenwoordiging werd geconfronteerd zag men kans de contacten met Nederlanders en Nederlandse instellingen en bedrijven die voor de Roemeense staat van belang zijn te continueren. Hierbij zijn aspecten genoemd, die voor de Roemeense inlichtingendienst interessant zijn.

In de politieke sector van de Hongaarse ambassade viel in de afgelopen periode enige toename van activiteiten te constateren. De Hongaarse vertegenwoordiging intensiverde de contacten met Nederlandse politici. Bezoeken van Hongaarse delegaties aan de CPN en PPR werden met zorg begeleid en de PvdA-delegatie welke Hongarije bezocht ontving ook de nodige belangstelling.

Ook de Bulgaren trekken de aandacht.

De Bulgaarse Handelsafdeling onderging in de verslagperiode een uitbreiding van het personeelsbestand met één medewerker.

Een andere medewerker van deze afdeling wekte door zijn gedragingen het vermoeden een inlichtingenachtergrond te hebben.

De laatste tijd trachten opvallend veel Bulgaarse vluchtelingen zich hier te vestigen. De meesten blijken reeds elders asiel te hebben gevraagd, doch maken hiervan geen melding.

Cuba

Hoewel elders in de wereld Cubaanse vertegenwoordigingen getroffen werden door verregaande bezuinigingsmaatregelen van de Cubaanse overheid, bleek de vertegenwoordiging in Nederland daarvan geen slachtoffer. Bij een onverminderde personeelsbezetting werd in de verslagperiode zelfs overgegaan tot uitbreiding van de behuizing.

De bescherming van de Cubaanse revolutie bleek opnieuw centraal te staan in de activiteiten van enkele belangrijke Cubaanse vertegenwoordigers. Dit manifesteerde zich ondermeer in pogingen de media te beïnvloeden met betrekking tot de meningsvorming omtrent de oorzaken van de "Cubaanse exodus". Ook werd geld en veel energie gespenseerd ter assistentie van de recentelijk in Nederland gevestigde Nicaraguaanse vertegenwoordiging.

Molukkers

Al geruime tijd kenmerkt de situatie in de Molukse samenleving in ons land zich door een afnemend vertrouwen in de haalbaarheid van het R.M.S.-ideaal.

De rust waarin deze ontwikkeling zich voltrekt, werd begin juli kortstondig verstoord door het bekend worden van de opvattingen, waarmee een meerderheid van een groep Molukkers van een oriëntatiebezoek aan Indonesië was teruggekeerd, luidende dat het R.M.S.-ideaal op de Molukken niet meer leefde.

Woordvoerders van verschillende Molukse organisaties veroordeelden deze verklaring in scherpe bewoordingen. Hoewel tegen de deelnemers aan de oriëntatieris verschillende malen dreigementen werden geuit, bleven gewelddaden uit.

Ondanks de zekere berusting die in de Molukse samenleving heerst, werden van verschillende zijden pogingen ondernomen om de R.M.S.-strijd nieuwe impulsen te geven. Daarbij kwam een duidelijk verschil van inzicht aan het licht tussen de voornaamste R.M.S.-organisaties en de progressieve Molukse jongeren.

De activiteiten van de "traditionalisten" (Manusama-organisatie en "Siwa Lima"-groepering) waren in hoofdzaak gericht op het tot stand brengen van eenheid in de Molukse samenleving, onder andere met het oog op het image in het buitenland. Deze initiatieven leidden slechts gedeeltelijk tot resultaten. Alleen ir. Manusama slaagde erin tot vergroting van zijn aanhang te komen, terwijl analoge activiteiten van de "Siwa Lima"-beweging op niets uitliepen.

Het alternatief van de progressieve Molukse jongeren (voornamelijk verenigd in het Volksfront "GOHEBA") bestond hieruit dat de doelstellingen van de organisatie meer werden geënt op het Marxisme: de R.M.S.-strijd zou moeten worden geplaatst in het kader van de strijd tegen de kapitalistische onderdrukking in Indonesië, onder meer door het verstoren van de betrekkingen tussen Nederland en Indonesië.

Illustratief voor de huidige GOHEBA-opvatting is de toegenomen neiging om relaties aan te knopen met links-radicalen activisten uit de Nederlandse samenleving. Daarnaast zijn er aanzetten geweest om van Palestijnen steun voor de politieke idealen te krijgen.

Daar de huidige ontwikkeling kan inhouden dat GOHEBA in de komende maanden wellicht in meer extremistische zin gaat optreden, zijn maatregelen genomen om deze tendens nauwlettend te volgen.

Palestijnen

Sinds het begin van dit jaar bestaat er een "Palestijnse Vereniging in Nederland" (P.V.N.). Deze telt inmiddels circa 40 leden, waarvan er 15 à 20 regelmatig de vergaderingen bezoeken. De activiteiten van de P.V.N., die zegt de P.L.O.-lijn te willen volgen, liggen vooral op sociaal en op propagandistisch terrein; er zijn inmiddels goede contacten ontstaan met het Nederlandse "Palestina Komitee".

De centrale figuur in de P.V.N. is de Palestijn , die sinds begin 1980 in Nederland woont en afkomstig is uit de B.R.D., waar hij zeer actief was in "Al Fatah"-kringen. In mei 1979 werd hij in Parijs betrapt terwijl hij explosieven vervoerde. is doende in Nederland "Al Fatah"-cellen op te richten.

De P.V.N. wordt materieel en moreel gesteund door de bekende en onderhoudt contacten met de P.L.O.-vertegenwoordigers in Bonn en Brussel.

Opkomend staatsterrorisme

In de afgelopen maanden is het duidelijk geworden dat een aantal islamitische staten (vooral Libië, maar ook Irak, Iran en Syrië) erop uit is in het buitenland wonende opposanten met geweld te bestrijden: moord gaat men hierbij niet uit de weg.

Voorts is gebleken dat het Iraaks-Iraanse conflict ook middels acties tegen elkaars diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland (vooral in Libanon en de Golf-Staten, maar ook in West-Europa) wordt uitgevochten.

HOOFDAFDELING D

Ook in deze verslagperiode werd een belangrijk aantal adviezen met betrekking tot de materiële en organisatorische beveiliging uitgebracht aan instanties van de centrale en provinciale overheid. Ditzelfde gold ten aanzien van bedrijven betrokken bij geclassificeerde Defensie-opdrachten en bedrijven van vitaal belang voor het instandhouden van het maatschappelijk leven.

Bijzondere aandacht werd in dit verband besteed aan de sfeer van de kern-energie.

Aanvullende beveiligingsadviezen werden verstrekt aan de functionarissen verantwoordelijk voor de beveiliging van de kerncentrales in Borssele en Dodewaard.

Begin van uitvoering werd gegeven aan het voornemen om van overheidswege strenger toe te zien op de naleving van de beveiligingsbepalingen voor het UC-project. Hierbij treedt thans een overleggroep UC-beveiliging coördinerend op.

De werkzaamheden voortvloeiend uit de aan de Dienst gedelegeerde taken met betrekking tot de NATO/WEU-beveiliging vergden veel tijd en aandacht. De controles op de naleving van de voorgeschreven fysieke beveiligingsmaatregelen en de zorg voor de personele beveiliging in de civiele sector zijn namelijk zeer arbeidsintensief.

Samen met de beveiligingsambtenaar van het Ministerie van Buitenlandse Zaken werd de beveiliging van de gerubriceerde NATO-informatie geïnspecteerd bij de Nederlandse MBFR-delegatie in Wenen (juni 1980) en bij de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de NATO in Brussel (augustus 1980).

Voor de vorming en informatie van beveiligingsambtenaren en -inspecteurs werd ook in deze verslagperiode ruime plaats ingeruimd.

Dit was eveneens het geval voor wat betreft de ontwikkeling van de beveiligingszin bij belangrijke categorieën vertrouwensfunctionarissen.

In april 1980 werd een tweetal lezingen georganiseerd over computerbeveiliging. Aansluitend vonden voor direct daarbij betrokken bijeenkomsten plaats waarbij het recent door de Minister van Algemene Zaken uitgevaardigde voorschrift inzake beveiliging van gerubriceerde gegevens in geautomatiseerde systemen bij de Rijksoverheid werd geïntroduceerd en toegelicht.

In juni 1980 werd ten behoeve van aspirant-ambtenaren buitenlandse dienst een oriëntatiecursus gehouden.

De uitvoering van de taken op het terrein van het veiligheidsonderzoek naar kandidaten voor een vertrouwensfunctie kreeg onverminderd grote aandacht.

Op 29 augustus 1980 werd het eindrapport van de Commissie Herwaardering Vertrouwensfuncties aangeboden aan de Minister van Binnenlandse Zaken. De werkzaamheden van de Commissie hebben geresulteerd in het terugbrengen van het aantal vertrouwensfuncties bij de Rijksoverheid met 18.000. De beide reeds in het verslag van de vorige periode genoemde afwijsgewallen bij de PTT zijn nog in behandeling bij de Adviescommissie inzake de veiligheidsonderzoeken.

In de thans afgesloten verslagperiode werden 11.500 veiligheidsonderzoeken in behandeling genomen.

HOOFDAFDELING E

Afdeling Opleiding en Vorming

In het kader van de vernieuwing van de opleidingen werd in de verslagperiode een herziening van de cursussen ter hand genomen, met als doel o.a. een grotere differentiatie in de lesstof. Een nieuw ontwerp Reglement Opleidingen en Examens BVD zal binnen afzienbare tijd kunnen worden aangeboden.

Onder het vigerend Reglement werden nog de gebruikelijke cursussen georganiseerd.

Eind maart ontvingen 18 kandidaten het Veiligheidsdienstdiploma, waarmee het totaal aantal gediplomeerden steeg tot 1477.

Voor nieuw in dienst getreden personeel, bestemd voor administratieve functies, werd een beveiligingsinstructie cursus gehouden.

Voor personeel van de grensveiligheidsdienst vonden 2 ééndaagse bijeenkomsten plaats; een éénweekse beveiligingscursus werd georganiseerd ten behoeve van een aantal nieuw benoemde BVA's en BVI's.

Chef en docenten van de afdeling verleenden als spreker hun medewerking aan verschillende opleidingsinstituten van de politie en de krijgsmacht. Voorts werd een aantal lezingen verzorgd voor functionarissen, belast met de vreemdelingenadministratie.

Afdeling Observatie

Er werden weliswaar minder acties uitgevoerd dan in de voorafgaande periode maar sommige acties waren van lange duur en gericht op meerdere personen, zodat van een teruggang in actie-uren geen sprake was. Een bijzondere inspanning werd van de medewerkers van deze afdeling gevraagd in de periode rond de 30e april, waarbij geruime tijd in continudienst werd gewerkt.

Bureau Vertalingen en Uitwerking

Met name in de terrorisme-sector werd van de medewerkers/sters een meer dan normale inzet verlangd, vooral in de periode rond de troonswisseling.

AFDELING PERSONEEL

Per 1 juli 1980 werd een nieuw hoofd PZ benoemd.

In het Panorama over de periode 1 oktober 1979 tot 1 april 1980 werd gesproken van een formatie-voorstel met betrekking tot TDE, dat ter goedkeuring aan het Ministerie was voorgelegd. In deze verslagperiode kreeg dit voorstel goedkeuring.

Op het vlak van de werving van personeel moet melding worden gemaakt van de teleurstellende resultaten die wervingsacties voor typisten opleverden. Aangezien dit probleem een welhaast structureel karakter draagt zal hieraan expliciet aandacht worden geschonken.

Een overzicht van personeelsmutaties in de verslagperiode gaat als bijlage hierbij.

PERONEELSMUTATIES

1-4-1980 - 1-10-1980

1. Afvloedingen

<u>Reden</u>	<u>Mannen</u>				<u>Vrouwen</u>				<u>Totaal</u>			
	<u>lager</u>	<u>middelb.</u>	<u>hoger</u>	<u>totaal</u>	<u>lager</u>	<u>middelb.</u>	<u>hoger</u>	<u>totaal</u>	<u>lager</u>	<u>middelb.</u>	<u>hoger</u>	<u>totaal</u>
f.l.o.	-	5	3	8	2	2	1	5	2	7	4	13
eigen verzoek	1	2	1	4	5	3	-	8	6	5	1	12
inval. pensioen	-	1	-	1	1	-	-	1	1	1	-	2
afl. contract	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
overleden	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1
	<u>2</u>	<u>8</u>	<u>5</u>	<u>15</u>	<u>8</u>	<u>5</u>	<u>1</u>	<u>14</u>	<u>10</u>	<u>13</u>	<u>6</u>	<u>29</u>

2. Indienstredingen

	<u>Mannen</u>				<u>Vrouwen</u>				<u>Totaal</u>			
	<u>lager</u>	<u>middelb.</u>	<u>hoger</u>	<u>totaal</u>	<u>lager</u>	<u>middelb.</u>	<u>hoger</u>	<u>totaal</u>	<u>lager</u>	<u>middelb.</u>	<u>hoger</u>	<u>totaal</u>
	4	18	-	22	6	7	-	13	10	25	-	35

Gedeeltelijke dagtaak: 1 man - 54 vrouwen

bijl. van bijl. KAX 1516556 d.d. 7-11-80